

Om "Slotsgården" i Oksvang.
Efter optegnelser af Ella Hansen, Skads.

I Oksvang har en gang ligget en herregård, som før reformationen hørte under Ribe Bispestol, men derefter tilfaldt kronen. "Oksvang" nævnes første gang i 1406 og beboedes da af Niels Jenssøn, men om den allerede på det tidspunkt tilhørte Ribe bispestol vides ikke. I 1498 blev Iver Munk biskop i Ribe og vi ved, at samme år var hans svoger Henrik Stampe lensmand på "Oksvang". Henrik Stampe var gift med Iver Munks søster, Karen Munk. Ved reformationens indførelse i Danmark i 1536, da alle bispestolens ejendomme blev inddraget under kronen, fik Henrik Stampe og hans hustru "Livsbrev" på lenet. Henrik Stampe døde i 1540 og Karen Munk i 1544. De blev begge begravede i Skads kirke. I 1544 solgte kongen gården til Kristoffer Munk til "Krogsgård". Han har dog solgt den videre til sin bror Jørgen Munk, der står som ejer i 1552. Jørgen Munk blev efterhånden ejer af flere gårde, bl. a. "Visselbjerg", hvor han sikkert har opholdt sig i sine sidste år, da han i 1577 blev begravet i Alslev kirke. Hans umyndige sønner Hans og Frederik fik som værge befalingsmanden på Riberhus, Erik Lykke., men i 1786 blev de erklæret for myndige og ved skiftet fik Hans tilkendt "Visselbjerg" og Frederik fik "Oksvang".

Frederik Munk var meget foretagsom, rig og anset. Han købte "Krogsgård" i 1592, samme år som han holdt bryllup med Sofie Friis, datter af Albert Friis til "Haraldskjær m.m. Han købte også gårdene i Sneum og oprettede der en herregård, som han kaldte "Walsø, (den senere Sneumgård). Han nød stor anseelse ved hoffet og var med til Kristian d. IV's bryllup på Haderslevhus i 1597.

Men i årene fremover gik det dårligt med hans økonomi, og han måtte afstå en del af sine ejendomme, bl.a. "Krogsgård". "Oksvang" beholdt han til sin død. Det vides ikke bestemt hvornår eller hvor han døde, eller hvor han er begravet. Det er sket i tidsrummet fra juli 1633 til febr. 1635.

Frederik Munk skal efter beretningerne have gjort en stor indsats for sit land under de dengang hærgende krige, og det har måske været med til at ruinere ham. Det var i forbindelse med 30-års krigen, at Wallenstein besatte Jylland og lod sine troppe selv skaffe sig forsyninger til deres underhold., og det kan godt være årsagen til at "Oksvang" blev udslettet som herregård. Det må være sket før 1636, hvor Oksvang er nævnt som en by under "Krogsgård". De 6 fæstegårde, der indtil da havde hørt under herregården Oxvang, er herefter underlagt "Krogsgård", indtil 1795, hvor gårdene overgik til selveje, efter at udstykningen var foretaget i 1793. Det er ikke længere muligt at se, hvor herregården har ligget, men afdøde førstelærer Kr. Bruun har fortalt, at han havde fundet murstensrester i jorden et halvhundrede meter sydøst for Niels Arne Hansen ejendom. (det er Oksvangvej 17, der nu beboes af Jørgen Svenningsen). Bruun hævdede også, at man dengang kunne svagt ane konturerne af de gamle voldgrave, der blev jævnet i 1893. Beliggenheden sandsynliggøres også af, at gården stadig benævnes "Slotsgård" og nabogården "Ladegård".

Træk af Skads sogns historie VIII
Redigeret af G. Poulsen.

Om tidligere beboere på "Slotsgården" i Oksvang.
Efter optegnelser af Ella Hansen, Skads.

Fra ca. 1636, hvor "Slotsgård" blev en fæstegård under "Krogsgård", har der boet fæstebønder på gården. En af dem var Jørgen Christensen, født 1693, gift med Ingeborg Mortensdatter. I et skiftebrev fra 1740 ser vi, at Jens Sørensen da er fæster af gården, men i folketællingen fra 1787 beboes den af Jens Jensen, som er Jens Sørensens søn af andet ægteskab Han er da 32 år og gift med Kirsten Clausdatter. De har 6 børn og en plejedatter. I 1795 køber Jens gården til selveje af justitsråd Bruun, Krogsgård. I 1796 er Kirsten død og Jens bliver gift med Johanne Hansdatter. De får sammen 3 børn.

I 1802 sælger Jens Jensen gården til sin nabo Jens Madsen på "Ladegård". Han sælger den i 1807 til sin bror Laust Madsen. Jens og Mads er sønner af Mads Nielsen, der ejede matr. 8 a i Andrup (nu Grønnegårdsvej 34) . Laust er gift med Ingeborg Christensdatter, og de har sønnen Mads Lauridsen, f. 1805.

Mads Lauridsen overtager gården i 1836. Han gifter sig med Bodil Kirstine Jensdatter og de får 8 børn. I 1868 dør Mads og Bodil sætter et vers på hans gravsten som nu står på Esbjerg museum. Verset lyder:

I livets færd du stedse trofast var og ærlig
Mod børn og ægtemage der her som og kærlig
Og derfor tanken om dit værd vil sent forsvinde.
Især hos den, som her dig satte dette minde.

Bodil driver gården videre indtil 1872, hvor gården bliver delt mellem de to sønner Jes og Jens Peder. Jes får fødegården, og Bodil får bygget en ny gård på en del af jorden til Jens Peder. Det bliver matr. 2 b. (nu Mølhøjvej 31). Der bliver oprettet en aftægtskontrakt, så Jens Peder forpligter sig til for hendes livstid at levere hende forskellige fornødenheder. Det er nøje beskrevet i alle enkeltheder, bl. a. 12 pund fersk oksekød af bagdelen, 8 pund saltet og tørret mellemside-flæsk uden ben, en bagfjerding af en nyfødt kalv, 8 pund saltet og tør Fanø-fisk, halvdelen torsk og halvdelen hvilling, 2 pund afsmeltet svinefedt. I kontrakten er også nævnt ½ pund røgtobak og 5 kander kornbrændevin, men om det var til eget brug eller til hendes gæster, kan man jo ikke vide. Hun skulle også daglig have ½ kande frisk komælk. Det hele skal leveres på hendes bopæl hos broderen Jes på Slotsgården, eller hvis hun flytter derfra, på hendes nye bopæl, dog ikke længere væk end 4 mil. Det med daglig levering af frisk mælk kunne være besværlig nok til Slotsgård, men helt umulig hvis hun flyttede 4 mil væk. Det var der også tænkt på i kontrakten. I så fald skulle hun have 10 rigsdaler i stedet.

Man kan undre sig over at det er Jens Peder, der skal svare aftægten, når Bodil har sin aftægtsbolig hos Jes, men det er i virkeligheden kun et tilskud til den aftægt Jes er forpligtet til at levere. Når man sammenligner de to aftægtskontrakter, vil man se, at Jens Peder svarer ca.en fjerdedel af den samlede aftægt, så Bodil har kunnet leve standsmæssigt..

I aftægtskontrakten står, at Bodils have i nord grænser op til kirkestien. Det fortælles os, hvor den gamle kirkesti fra Oksvang er udgået fra. Derfra er den gået over til Morthorst gård i Briksbøl og videre forbi den takkede gravhøj lige vest for indgangen til kirkegården. For 40 år siden var det stadig muligt at følge stien fra Briksbøl til kirken.

Jes var gift med Cecile Magdalene Møller fra Nebel. De får 7 børn ,hvoraf den mest kendte er Hans Møller Madsen, der var kaptajn ved bjergningsselskabet Switser. Nogle af hans efterladte papirer findes i sognearkivet. En anden var Mads Laurids Madsen, der var en kendt hestehandler, og døde i Berlin under 2.verdenskrig. En datter Jensine Bastiane blev gift med Chr. Sørensen i Briksbøl og deres datter Grethe blev gift med Christian Lygum. En anden af Jes Madsens døtre, Karen Marie, blev gift med Jakob Jakobsen. Hun har nedskrevet sin livshistorie, som også findes i sognearkivet. Hendes søn, Harry Jacobsen, er kendt af mange i

sognet.

En tredje datter, Anna Dorthea, blev gift med Peder Hundebøl, Terpager, og deres søn Henning Hundebøl er velkendt ikke bare i sognet, men i hele landsdelen for sit arbejde som anlægsgartner og digebygger, samt sin store interesse for arkæologi.

Man må sige, at Mads Lauridsens slægt har sat sine spor på egnen.

I 1885 sælger Jes "Slotsgården" til Peder Jakob Hansen fra Darum. Hans Kone Maren er også fra Darum. Bodil bor stadig på gården som aftægtskone. I 1893 bygges nyt stuehus til gården. Bygmester er Peder Michael Hansen, senere købmand i Andrup og bror til Peder Jakob.

I 1920 overtager sønnen Hans Peder Hansen gården, men han dør i 1925, hvorefter hans kone Laura driver den videre til 1942, hvor sønnen Niels Arne Hansen overtager den . En anden søn Peder Jacob Hansen overtager Bjerregård i Skads.

Da Niels Arne i 1996 sælger gården til Jørgen Svenningsen har den været i slægtens eje siden 1885, altså i 111 år.